

Speech Linda Lemmen, Wereld Museum 15 augustus 2019

In tegenstelling tot Marjolein ben ik hier in Rotterdam geboren en ben ik, zoals jullie kunnen zien, van kleur. Toch ben ook ik, opgegroeid met het beeld van Nederland als een vrij en tolerant land.

Waarom is me een raadsel, want ik herinner mij dat ik als kind bang was als ik skinheads over straat zag lopen en dat hakenkruizen die op muren gekladderd waren mij eraan herinnerden dat er mensen waren die een hekel hadden aan niet-witte mensen, ook dat maakte me bang. Want immers, ik was van kleur, net zoals mijn broertje en mijn vader is nog donkerder. Hadden mensen dan ook een hekel aan ons?

Skinheads en hakenkruizen zijn natuurlijk extreme voorbeelden, maar racistische opmerkingen, al dan niet verpakt als 'grapjes' waren een steevast onderdeel van verjaardagen in witte gezinnen. Die grapjes gingen natuurlijk nooit over mij, want ik was wel ok. Het ging altijd over anderen. Het was dan ook heel ongepast om er iets over te zeggen, want ze bedoelden het toch niet zo? Daarbij was er de belofte van Nederland dat 'echt racisme' niet meer plaats zou vinden. Als kind word je natuurlijk nog beschermd tegen bepaalde informatie en van institutioneel racisme en de gevolgen daarvan had ik toen duidelijk nog niet gehoord.

Maar... zonder mij bewust te zijn van die structuren, leerde ik al snel genoeg mij zo wit mogelijk te gedragen. Op een onbewust niveau wist ik bijvoorbeeld dat het in mijn voordeel werkte dat ik accentloos Nederlands sprak. In de loop der jaren is er weliswaar een Rotterdamse tongval ingeslopen, maar aan mijn uitspraak hoor je niet dat ik een niet-westerse achtergrond heb. Ook zie ik mensen hun ogen altijd een beetje oplichten van opluchting als ze horen dat mijn moeder Limburgs is, voor een witte Nederlander is dat misschien geen voordeel, voor een niet-witte Nederlander wel: dat maakt je namelijk nog net iets Nederlandser. Kortom, mijzelf zo wit mogelijk maken, gaf mij privileges.

Anderzijds komt het soms juist heel goed uit dat mijn huid niet wit is. Zo hoorde ik bijvoorbeeld dat er een foto van mij in het programmaboekje van een stichting stond, vanwege mijn niet witte kleur. Deze stichting wilde hiermee hun 'diversiteit' laten zien. Het is echter een extreem witte organisatie.

Het is voor mij een proces geweest om me bewust te worden van mijn aanpassing aan en internalisatie van de Nederlandse racistische structuren.

Vanuit deze achtergrond wil ik reageren op de vragen die het onderwerp van vanavond zijn. Deze vragen gaan voornamelijk over het nut dat multivocaliteit en multiperspectiviteit al dan niet hebben.

Als ik deze vragen lees, vind ik het lastig om na te denken over antwoorden, omdat er vooral een andere vraag in mij opkomt, namelijk: Waarom willen we zo graag racistische en koloniale structuren aanpassen, waarom kunnen we er niet gewoon mee stoppen? Een beetje kleur toevoegen of voor de vorm andere stemmen laten horen (multivocaliteit en multiperspectiviteit), maakt een koloniaal instituut, zoals het KITLV of museum, zoals het Wereldmuseum, namelijk niet minder koloniaal.

Ik beargumenteer dan ook dat multivocaliteit en multiperspectiviteit zeer problematisch zijn. Marjolein noemde net al het treffende voorbeeld van de tentoonstelling 'Dossier Indië'.

Tijdens de opening pleitte onze minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Ingrid van Engelshoven, bijvoorbeeld dat de geschiedenis in evenwicht moet zijn. Een evenwichtige geschiedenis betekent voor haar, ik citeer: 'Ik wil lezen waarom Jan Pieterszoon Coen heldhaftig op een sokkel staat in Hoorn, maar óók waarom hij de slager van Banda wordt genoemd.' Einde citaat. Waarom?! Vraag ik me dan af. Waarom moeten wij horen over de zogenaamde heldendaden van een man die duizenden doden op zijn geweten heeft. Moorden die zijn gepleegd, puur om de handelspositie van Nederland te versterken.

Willen we dan ook Hitler zijn leiderschapskwaliteiten bewonderen? Nee, als je dat zegt, heb je de poppen aan het dansen. Waarom kunnen dergelijke opmerkingen dan wel over VOC misdadigers gemaakt worden? En waarom wordt er dan ook nog applaus verwacht voor die opmerkingen?

Door te spreken over de zwarte bladzijde van onze geschiedenis, wordt de illusie van ons land als reflectief en schuld bewust in stand gehouden. Het gevolg hiervan is niet alleen dat de koloniale en racistische structuren onaangetaast blijven, maar zelfs dat de machtspositie van de gevestigde orde wordt versterkt.

Marjolein noemde al de arrestaties van gisteravond en vannacht. Het gaat om een bestuurslid en een sympathisant van de Stichting Majority Perspective die zijn opgepakt. Deze stichting zet zich in tegen systematische onderdrukking en strijdt onder andere tegen de racistische Sinterklaasintocht. Het is de derde keer dat er leden van deze stichting preventief zijn aangehouden, om zo te voorkomen dat ze kunnen demonstreren tijdens de intocht. Een van de twee personen die is aangehouden, werd in huis met geweld en pepperspray gearresteerd.

Laten we nou niet doen alsof deze schendingen van de mensenrechten geen gevolg zijn van de machtsstructuren die Marjolein en ik zojuist geschetst hebben.

Laten we niet doen alsof multivocaliteit en multiperspectiviteit iets kunnen betekenen in het voorkomen van deze vormen van structureel geweld.

En laten we zeker niet doen alsof Nederland haar belofte om 'echt racisme' niet meer plaats te laten vinden is nagekomen.